

РОЗДІЛ 7 ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 336.2

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/1-86-19>

Березовська Л. О.

Долженко І. І.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Успішне функціонування суб'єктів господарювання та досягнення ними стратегічних переваг в умовах конкуренції значною мірою залежать саме від результативності їхньої інноваційної діяльності, тому важливим напрямом податкового регулювання у країні повинно бути стимулювання залучення інвестицій на впровадження інновацій у господарську діяльність. Мета статті полягає в оцінці податкового регулювання інноваційної діяльності суб'єктів господарювання в Україні та розробленні пропозицій щодо його вдосконалення. Для досягнення зазначеної мети було використано системний підхід, абстрактно-логічний метод, економіко-статистичний та метод порівняння. Проаналізовано стан законодавчого регулювання інноваційної діяльності в Україні та виявлено його недоліки щодо тлумачення поняття «інноваційна діяльність». Досліджено методи податкового стимулювання інноваційної діяльності, що містяться в законодавстві України. Проаналізовано стан іноземного інвестування та інноваційної активності суб'єктів господарювання в Україні.

Ключові слова: податкове регулювання, інновації, інноваційна діяльність, інвестиційна діяльність.

Постановка проблеми. Економіка провідних країн світу на сучасному етапі розвитку характеризується переходом до ресурсозберігаючого типу виробництва, за якого вирішального значення набувають не обсяги витрачених ресурсів, а людський капітал, наука, освіта, інформація й творча праця. Очевидно, що саме на даному етапі відводиться особливе місце ефективному державному регулюванню інноваційної діяльності суб'єктів господарювання. Інноваційна діяльність нерозривно пов'язана з інвестиційною, адже створення інноваційного продукту – це процес, що потребує інвестицій. Успішне функціонування суб'єктів господарювання та досягнення ними стратегічних переваг в умовах конкуренції значною мірою залежать саме від результативності їхньої інноваційної діяльності, тому важливим напрямом податкового регулювання у країні повинно бути стимулювання залучення інвестицій на впровадження інновацій у господарську діяльність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам стимулювання інноваційної діяльності присвячено дослідження багатьох вітчизняних учених, зокрема Ю. Бажала [1], який сформував концепцію державної інноваційної політики та обґрунтував необхідність удосконалення існуючої інноваційної політики України шляхом створення і підтримки механізмів кооперативної взаємодії держави, університетів і бізнесових структур; О. Бородіної та Р. Уваровського [2], які розглянули види інноваційних процесів, що реалізують підприємства відповідно до характеру їхнього впливу на сфери діяльності підприємств; В. Костецького та А. Бутова [4], які займалися дослідженням проблем фінансового забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств; Т. Мединської [6], яка досліджувала податкову політику стимулювання інноваційної діяльності в Україні та Польщі; О. Мітала [8], який розглядав податкове стимулювання інвестиційних процесів на регіональному рівні; Ю. Шипуліної [15], яка

вивчала сутність, структуру та підходи до оцінки інноваційної культури організації, та ін. Проте чимало питань щодо податкового регулювання інноваційної діяльності суб'єктів господарювання й досі залишаються відкритими та потребують практичного вирішення.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є оцінка податкового регулювання інноваційної діяльності суб'єктів господарювання в Україні та розроблення пропозицій щодо його вдосконалення.

Методологічною основою дослідження є системний підхід до вивчення економічних явищ. Серед спеціальних методів використано абстрактно-логічний метод – під час дослідження законодавчого регулювання інноваційної діяльності в Україні та формування висновків і рекомендацій; економіко-статистичний – під час виявлення тенденцій та закономірностей зміни показників, що характеризують інноваційну та інвестиційну діяльність суб'єктів господарювання; метод порівняння – під час дослідження динаміки окремих показників.

Виклад основного матеріалу. Регулювання інноваційної діяльності в Україні здійснюється низкою законодавчих актів, а саме Господарським [3], Податковим [12] та Митним [7] кодексами України, Законом України «Про інноваційну діяльність» [13] та іншими законодавчими актами.

Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність», інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [13].

Кардинально відрізняються тлумачення інноваційної діяльності, що містяться в Законі України «Про інноваційну діяльність» та Господар-

ському кодексі України, що, на нашу думку, є неприпустимим і потребує узгодження на законодавчому рівні.

У Законі України «Про інноваційну діяльність» дана категорія розглядається як діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів та послуг [13].

Деяко суперечливим є визначення інноваційної діяльності, що міститься в Господарському кодексі України, де дане поняття розглядається як діяльність учасників господарських відносин, що здійснюється на основі реалізації інвестицій із метою виконання довгострокових науково-технічних програм із тривалими термінами окупності витрат й упровадження нових науково-технічних досягнень у виробництво та інші сфери суспільного життя [3].

У зв'язку із цим виникають питання щодо сутності таких понять, як «науково-технічні досягнення», «тривалий термін окупності витрат», «довгострокові науково-технічні програми», визначення та роз'яснення змісту яких відсутнє в законодавстві, а тому розуміння категорії «інноваційна діяльність» може викликати правові колізії та неоднозначне трактування даного поняття суб'єктами господарювання.

Шляхи державного регулювання інноваційної діяльності прописані також і в Господарському кодексі України, і в Законі України «Про інноваційну діяльність», проте в останньому законодавчому акті вони розкриті більш повно, а саме:

- визначення і підтримка пріоритетних напрямів інноваційної діяльності;
- формування і реалізація державних, галузевих, регіональних і місцевих інноваційних програм;
- створення нормативно-правової бази та економічних механізмів для підтримки і стимулювання інноваційної діяльності;
- захист прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності;
- фінансова підтримка виконання інноваційних проектів;
- стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, що кредитують виконання інноваційних проектів;
- установа пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності;
- підтримка функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури [13].

Як правило, інноваційна діяльність характеризується невизначеністю та високим ступенем ризику, а тому важливими принципами її підтримки мають бути різноманітність джерел фінансування, гнучкість та пристосованість їх до інноваційних процесів, що сприятиме швидкому й ефективному впровадженню інновацій із подальшою комерціалізацією і забезпечуватиме зростання фінансової віддачі інвестицій. Це передбачає формування системи фінансової підтримки інноваційної діяльності на основі оптимального поєднання бюджетного та позабюджетного складників. І слід зазначити про важливість мобілізації внутрішніх джерел для фінансування інноваційної сфери в країні.

Державна політика повинна відігравати важливу роль у сприянні науково-дослідним розробкам, їх розповсюдженню і використанню нових знань та інновацій. Фіскальні стимули, включаючи податкову політику, повинні бути спрямовані

на конкретні бар'єри, перешкоди або синергію для сприяння бажаному рівню інвестицій в інновації. Без ретельного проєктування політика може мати непередбачені наслідки, такі як надання переваг діючим підприємствам, захоплення малих підприємств до менш ефективних заходів. Податкову політику стимулювання інновацій слід розглядати в контексті загальної податкової політики країни з ширшим поєднанням інноваційної політики та інших політик підтримки науково-дослідних розробок.

Податкове стимулювання включає різні типи стимулів, включаючи податкові кредити, прискорену амортизацію, знижені ставки податків, виключення з витрат і т. п. Вони можуть бути цільовими або загальними, тимчасовими або постійними, об'ємними або додатковими.

Країни Європи застосовують такі основні форми податкового стимулювання інноваційної діяльності суб'єктів господарювання:

- податковий кредит, який передбачає зменшення податку на прибуток у разі здійснення підприємством витрат на проведення науково-технічних досліджень;
- вирахування витрат на наукові дослідження та розробки і відповідне зменшення бази оподаткування податку на прибуток;
- додаткову амортизацію основних засобів для інноваційних досліджень, що забезпечує зменшення бази оподаткування прибутку, а отже, податку на прибуток підприємств, що виконують інноваційні проєкти;
- пільги зі сплати податку на додану вартість, мит, податку на доходи фізичних осіб, соціальних платежів тощо [5].

Інструментами стимулювання, які набули найбільшого поширення, є пільги з податку на прибуток у вигляді податкового кредиту (застосовується у 21 країні Європейського союзу), списання допустимих витрат на науково-дослідні роботи (enhanced allowances, у 16 країнах) та прискореної амортизації (застосовується у 13 країнах) [18].

Світовий досвід показує, що інновації процвітають у надійному діловому середовищі, яке сприяє інвестиціям, ризику та експериментам, за наявної кваліфікованої робочої сили та захисту прав власності. Податкова система країни є важливою частиною надійного ділового середовища. Передбачувані низькі податкові ставки з широкую податковою базою для мінімізації неефективності різних видів діяльності забезпечують усім компаніям вищі ставки рентабельності інвестицій після оподаткування. Аналіз податкового стимулювання в ОЕСР показує, що в країнах, які зазнали значної кількості змін у податковій політиці з НДДКР, вплив податкових кредитів на НДДКР на приватні видатки на НДДКР значно зменшується [20].

Тривалий час основною вадою вітчизняної практики податкового стимулювання розвитку інноваційної діяльності у національній економіці була відсутність Податкового кодексу України. З його прийняттям у грудні 2010 р. стало можливим вести мову про певну оптимізацію податкового стимулювання інноваційної діяльності, яка знайшла своє відображення у низці положень узаконеного податкового законодавства, проте більшість із них проіснувала недовго. Сьогодні в Податковому кодексі України з метою стимулювання інноваційної діяльності містяться такі положення:

- звільнення від ПДВ постачання послуг із фундаментальних досліджень, науково-дослідних

і дослідницько-конструкторських робіт, якщо такі послуги та/або роботи постачаються особою, яка безпосередньо отримує оплату їх вартості з рахунка органу, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів;

– звільнення від ПДВ устаткування, яке працює на відновлюваних джерелах енергії, енергозберігаючого обладнання і матеріалів, засобів вимірювання, контролю та управління витратами паливно-енергетичних ресурсів, обладнання та матеріалів для виробництва альтернативних видів палива, а також матеріалів, устаткування, комплектуючих, що використовуються для: виробництва устаткування, яке працює на відновлюваних джерелах енергії: матеріалів, сировини, устаткування та комплектуючих, які будуть використовуватися у виробництві альтернативних видів палива або виробництві енергії з відновлюваних джерел енергії; енергозберігаючого обладнання і матеріалів, виробів, експлуатація яких забезпечує економію та раціональне використання паливно-енергетичних ресурсів; засобів вимірювання, контролю та управління витратами паливно-енергетичних ресурсів [12].

У Митному кодексі України також передбачено звільнення від сплати мита з метою стимулювання інноваційної діяльності для:

– устаткування, яке працює на відновлюваних джерелах енергії, енергозберігаючого обладнання і матеріалів, засобів вимірювання, контролю та управління витратами паливно-енергетичних ресурсів, обладнання та матеріалів для виробництва альтернативних видів палива або для виробництва енергії з відновлюваних джерел енергії за умови, що ці товари застосовуються платником податків для власного виробництва та якщо ідентичні товари з аналогічними якісними показниками не виробляються в Україні;

– матеріалів, устаткування та комплектуючих, що використовуються для виробництва:

а) устаткування, що працює на відновлюваних джерелах енергії;

б) матеріалів, сировини, устаткування та комплектуючих, що будуть використовуватися у виробництві альтернативних видів палива або виробництві енергії з відновлюваних джерел енергії;

в) енергозберігаючого обладнання і матеріалів, виробів, експлуатація яких забезпечує економію та раціональне використання паливно-енергетичних ресурсів;

г) засобів вимірювання, контролю та управління витратами паливно-енергетичних ресурсів;

г) матеріалів, сировини та устаткування, що будуть використовуватися у нанотехнологічних виробництвах або працювати з використанням нанотехнологій [7].

Сьогодні в податковому законодавстві України відсутні такі стимули, як: спеціальний режим оподаткування для суб'єктів господарювання, які реалізують інвестиційні проекти на основі інноваційних технологій, пов'язаних із модернізацією діючих та створенням нових виробництв; спеціальний режим оподаткування для технологічних парків; інвестиційно-інноваційний податковий кредит; такі податкові пільги, як зменшення або тимчасове скасування податку на прибуток та ПДВ для підприємств і технопарків під час реалізації інноваційних проектів.

Сьогодні у світі під час побудови рейтингів країн і регіонів існує низка міжнародних індексів, які враховують індикатори інноваційної діяльності: Індекс глобальної конкурентоспроможності, Індекс інноваційного розвитку за Bloomberg, Глобальний індекс інновацій, Європейське інноваційне табло. Позиції України у міжнародних індексах наведено в табл. 1.

За даними Всесвітнього економічного форуму, у Звіті про глобальну конкурентоспроможність у 2019 р. Україна посідала 85-е місце серед 137 досліджуваних держав. Відповідно до Індексу інноваційного розвитку, представленого агентством Bloomberg у 2019 р., Україна посідає 53-є місце серед 60 досліджуваних держав. При цьому Україна має найнижчий рейтинг за продуктивністю праці (60-е місце), що є свідченням низького рівня застосування технологій і переважання виробництва продукції з низькою доданою вартістю. Окрім того, Україна в кінці рейтингу за технологічними можливостями (58-е місце) та має 54-е місце за рівнем витрат на дослідження та розробки у ВВП.

Європейське інноваційне табло (ЄІТ) оцінює інноваційну діяльність країн ЄС, країн – кандидатів на вступ у ЄС та деяких інших держав. Позиції України визначається як краєва «інноватор, що формується» разом із Болгарією, Македонією та Румунією.

Отже, Україна має значні можливості в інноваційному розвитку, проте ситуація з розвитком інновацій в Україні є досить складною, а ще більше її поглибила фінансова криза. За наявності в країні значних фундаментальних і технологічних доробок відбувається зниження активності інноваційної діяльності, пов'язаної з браком власних коштів у підприємств та обмеженістю

Таблиця 1

Україна у глобальному вимірі індикаторів інноваційного розвитку

Показник	Рік					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Індекс глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index)	84	76	79	85	81	85
Глобальний індекс інновацій (Global Innovation Index)	63	64	56	50	43	47
Індекс інноваційного розвитку за Bloomberg (The Bloomberg innovation index)	42	33	41	42	46	53
- продуктивність праці	50	48	50	50	50	60
- технологічні можливості	47	40	46	47	48	58
- рівень витрат на дослідження та розробки у ВВП	43	39	45	44	47	54
- ефективність вищої освіти	5	5	5	4	21	28
- патентна активність	27	25	28	27	27	35
- кількість високотехнологічних підприємств	35	31	36	34	32	35
- концентрація дослідників	44	39	42	44	46	48
Європейське інноваційне табло (European scoreboard innovation)	34	35	35	35	36	36

Джерело: складено автором за [16; 17; 19]

бюджетного фінансування. Окрім того, декларування певних податкових пільг для підприємств, що здійснюють інноваційну діяльність, на практиці залишається майже незастосованими через відсутність реальних податкових інструментів для стимулювання інноваційної діяльності.

Ураховуючи обмеженість фінансових ресурсів, розвиток ринку іноземних інвестицій є особливо важливим завданням у контексті трансформаційних змін економіки України, її структурної перебудови, інтеграції до ЄС. Проте динаміка іноземних інвестицій в економіку України не відзначається стабільністю, що пояснюється складними політичними процесами в країні, ескалацією конфлікту на Сході країни та низкою проблем у податковій сфері (рис. 1).

В останні роки в Україні застосовуються заходи щодо поліпшення інвестиційного клімату, але вони є недостатніми. Зазначимо, що міжнародна група BDO та Гамбурзький інститут світової економіки (HWWI) випускають щорічний звіт International Business Compass (IBC), який є одним

із рейтингів інвестиційної привабливості країн, і, що більш важливо, – динаміки показників інвестиційної привабливості. Динаміка індексу інвестиційної привабливості України відображена на рис. 2.

За даними графіка ми можемо спостерігати незначне зростання індексу інвестиційної привабливості економіки України порівняно з 2013 р., в якому цей індекс був найнижчим.

Серед позитивних змін щодо інвестиційного клімату в Україні, за інформацією Європейської бізнес-асоціації, респонденти виокремлюють відкритість державних даних, поступову дерегуляцію, помітний розвиток електронних сервісів, спрощення процедури отримання дозвільних документів на будівництво, мораторій на перевірки, послаблення валютного контролю, запровадження інституту приватних виконавців, прийняття закону про squeeze-out тощо. Окрім того Україна здобула безвізовий режим, який став своєрідним маркером розвитку країни за європейським зразком. Також респонденти індексу відзначили

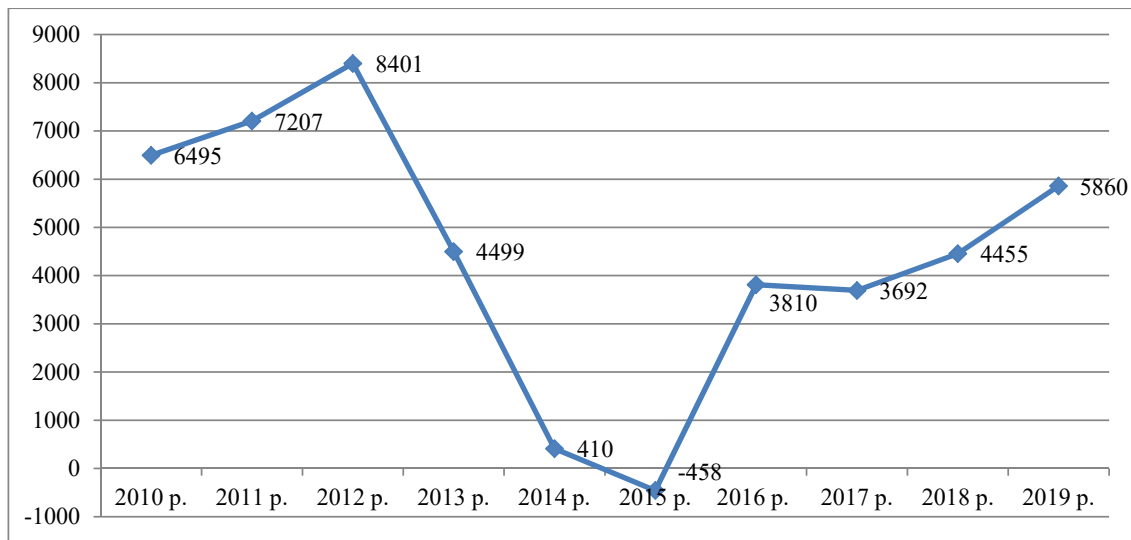

Рис. 1. Динаміка прямих іноземних інвестицій в економіку України за 2010–2019 рр., млн дол. США

Джерело: побудовано авторами на основі [9]

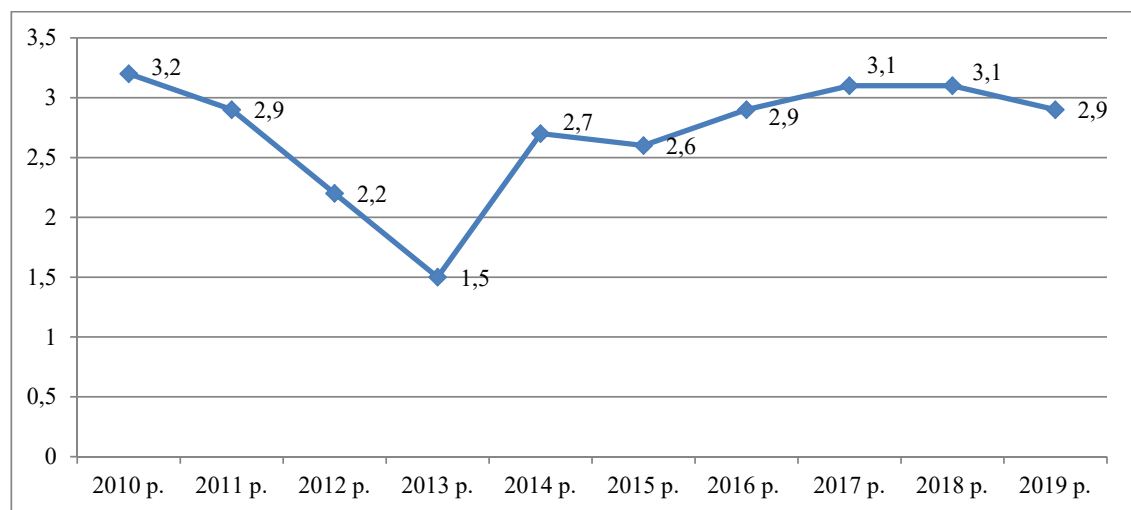

Рис. 2. Динаміка індексу інвестиційної привабливості України

Джерело: побудовано авторами на основі [11]

такі «перемоги»: автоматичне відшкодування ПДВ; закон «маски-шоу стоп»; необов'язковість печатки; збільшення можливостей для здійснення електронних платежів; кроки у бік збільшення електронного документообігу тощо. Однак певний відсоток респондентів (24%) узагалі не помітив позитиву для свого бізнесу, а 46% опитаних директорів членських компаній Асоціації вважають, що змін не відбулося і все залишилося на тому самому рівні. Серед топ-пріоритетних проблем, які потребують особливої уваги з боку влади, підприємці назвали три незмінні позиції: боротьбу з корупцією, судову реформу та земельну реформу. Деякі учасники серед негативних чинників відзначили повільний темп реформ, завищені ставки кредитування бізнесу, конфлікт на Сході, бюрократію, контрабанду та тіньову економіку [12].

Проаналізувавши інноваційну діяльність промислових підприємств України протягом 2009–2019 рр. за даними Державної служби статистики, потрібно відзначити низьку інноваційну активність промислових підприємств в Україні та незначне її зростання протягом шести років, до 18,9%, після набрання чинності Податкового

кодексу України. Починаючи з 2017 р. відбувалося стрімке зниження інноваційної активності промислових підприємств (рис. 3).

За даними Державної служби статистики [10], у 2019 р. витрати на інновації становили 14,2 млрд грн. Зокрема, на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – 10,2 млрд грн (71,6% загального обсягу інноваційних витрат), на внутрішні та зовнішні науково-дослідні розробки – 2,9 млрд грн (20,5%), на придбання інших зовнішніх знань (придбання нових технологій) – 37,5 млрд грн (0,3%) та інші дослідження та розробки – 1,1 млрд грн (7,6%).

Основним джерелом фінансування інноваційних витрат у 2019 р. залишалися власні кошти підприємств – 12,5 млрд грн (87,7%), обсяг коштів іноземних інвесторів становив 0,04 млрд грн (0,3%), державного бюджету – 0,6 млрд грн (3,9%) та з інших джерел – 1,1 млрд грн (8,1%).

У 2019 р. інновації впроваджували 13,8% промислових підприємств, а частка обсягу реалізованої інноваційної продукції стрімко скорочувалася протягом 2009–2016 рр., і лише з 2017 р. почалося незначне її зростання (рис. 4).

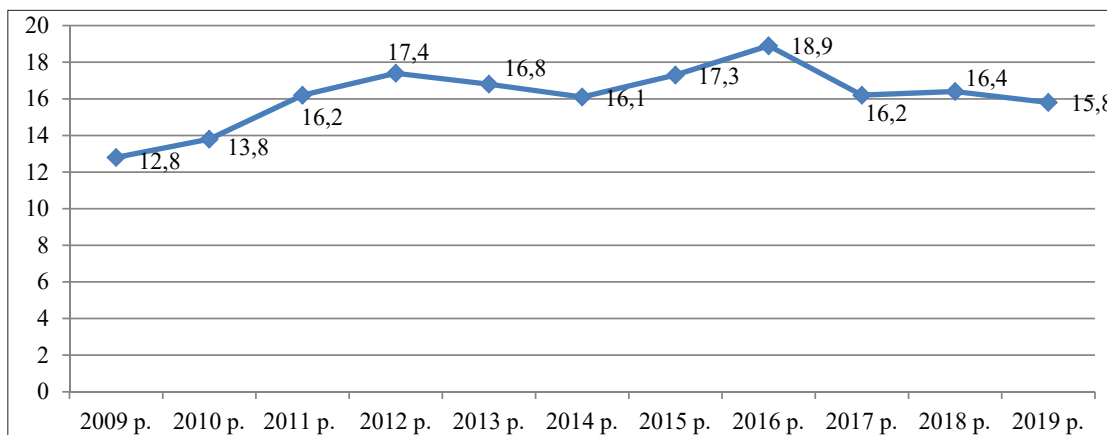

Рис. 3. Частка кількості інноваційно активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств України, %

Джерело: побудовано авторами на основі [10]

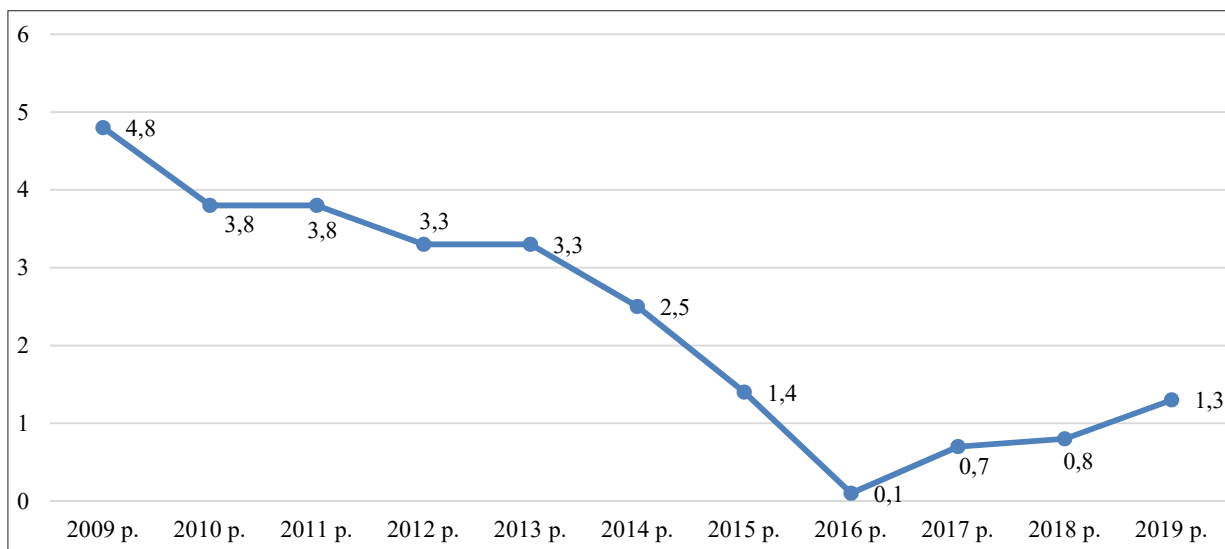

Рис. 4. Частка обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) у загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) промислових підприємств України, %

Джерело: побудовано авторами на основі [10]

Отже, для України залишається актуальним удосконалення податкового інструментарію стимулювання інноваційної діяльності. Напрямами податкового стимулювання можуть бути: податкові канікули для стартапів з терміном від одного до п'яти років; застосування прискореної амортизації для інноваційних підприємств; податковий кредит на сплату податків на заробітну плату та ЄСВ; запровадження податкової знижки для податку на прибуток від інноваційної діяльності та ЄСВ; відстрочка податкових платежів і перенесення збитків на майбутні періоди, що дасть змогу зменшити податкове навантаження.

Висновки і пропозиції. Отже, податкове стимулювання інноваційної діяльності суб'єктів господарювання в Україні потребує докорінного

перегляду, оскільки воно практично не здійснюється, окрім задекларованих можливостей у законодавстві. При цьому в Україні не існує дієвого закону, який би регламентував правові основи підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції шляхом інвестицій в інновації. Основою розвитку інноваційної діяльності в Україні доцільно визначити державне регулювання цієї сфери, у тому числі й шляхом податкового стимулювання. Від ефективності державної інноваційної політики залежать стан виробництва, конкурентоздатності вітчизняної продукції, рівень технічної оснащеності основними виробничими засобами підприємств та, як результат, вирішення важливих соціально-економічних проблем країни.

Список використаних джерел:

1. Бажал Ю.М. Розвиток інноваційної діяльності у знанневому трикутнику «держава – університети – промисловість». *Економіка і прогнозування*. 2015. № 1. С. 76–88.
2. Бородіна О.М., Уваровський Р.Д. Вплив інноваційних процесів на діяльність сучасного підприємства. *Економічний простір*. 2020. № 154. С. 75–78.
3. Господарський кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/conv#n12> (дата звернення: 26.03.2021).
4. Костецький В., Бугров А. Концептуальні засади фінансового забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств. *Наука й економіка*. 2011. № 4(24). С. 20–26.
5. Луніна І.О., Білоусова О.С., Булана О.О. Бюджетно-податкове стимулювання інноваційної діяльності в Україні. *Економіка і прогнозування*. 2016. № 1. С. 41–56.
6. Мединська Т.В., Черевата Р.Ю. Податкове стимулювання інноваційної діяльності в Україні та Польщі в умовах європейського вибору. *Економіка та суспільство*. 2017. № 13. С. 1149–1156.
7. Митний кодекс України : Кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/conv#n2338> (дата звернення: 26.03.2021).
8. Мітал О. Стратегічні орієнтири податкового стимулювання інвестиційних процесів на регіональному рівні. *Економіка та держава*. 2010. № 10. С. 22–25.
9. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external/data-sector-external#5> (дата звернення: 26.03.2021).
10. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 26.03.2021).
11. Офіційний сайт Європейської бізнес-асоціації. URL: <https://eba.com.ua/> (дата звернення: 26.03.2021).
12. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 26.03.2021).
13. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 26.03.2021).
14. Стан інноваційної діяльності та діяльності у сфері трансферу технологій в Україні у 2017 році : аналітична довідка / Т.В. Писаренко та ін. Київ, 2018. 98 с.
15. Шипуліна Ю.С. Інноваційна культура організації: сутність, структура, підходи до оцінки. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2010. № 2. С. 132–138.
16. European Innovation Scoreboard 2019. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/innovation/scoreboards_en (дата звернення: 03.08.2019).
17. Global Competitiveness Report 2019: How to end a lost decade of productivity growth. URL: <https://www.weforum.org/reports/how-to-end-a-decade-of-lost-productivity-growth>.
18. A study on R&D tax incentives / B. Straathof et al. Final Report. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/795ba9f3-e6fa-447e-b9b3-f51ae8314898> (дата звернення: 26.03.2021).
19. The Bloomberg innovation index. Bloomberg Business. URL: <https://www.bloomberg.com/graphics/2015-innovative-countries/> (дата звернення: 10.07.2019).
20. Westmore B. R&D, Patenting and Growth: The Role of Public Policy. *OECD Economics Department Working Papers*. 2013. № 1047. URL: <http://dx.doi.org/10.1787/5k46h2r4f3-en> (дата звернення: 26.03.2021).

References:

1. Bazhal Yu.M. (2015) Rozvytok innovatsiinoi diialnosti u znannievomu trykutnyku «derzhava – univertsytety – promyslovist». *Ekonomika i prohnozuvannia*, no. 1, pp. 76–88.
2. Borodina O.M., Uvarovskiy R.D. (2020) Vplyv innovatsiinykh protsesiv na diialnist suchasnoho pidpriemstva. *Ekonomichnyi prostir*, vol. 154, pp. 75–78.
3. Hospodarskyi kodeks Ukrainy: Kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 № 436-IV. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/conv#n12> (accessed 26 March 2021).
4. Kostetskiy V., Butov A. (2011) Kontseptualni zasady finansovoho zabezpechennia innovatsiinoi diialnosti promyslovykh pidpriemstv. *Nauka y ekonomika*, no. 4 (24), pp. 20–26.
5. Lunina I.O., Bilousova O.S., Bulana O.O. (2016) Biudzhethno-podatkovye stymuliuvannia innovatsiinoi diialnosti v Ukraini. *Ekonomika i prohnozuvannia*, no. 1, pp. 41–56.
6. Medynska T.V. Cherevata R.Iu. (2017) Podatkove stymuliuvannia innovatsiinoi diialnosti v Ukraini ta Polshchi v umovakh yevropeiskoho vyboru. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 13, pp. 1149–1156.
7. Mytnyi kodeks Ukrainy : Kodeks Ukrainy vid 13.03.2012 № 4495-VI. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/conv#n2338> (accessed 26 March 2021).
8. Mital O. (2010) Stratehichni oriientyry podatkovoho stymuliuvannia investytsiinykh protsesiv na rehionalnomu rivni. *Ekonomika ta derzhava*, no. 10, pp. 22–25.
9. Ofitsiinyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external/data-sector-external#5> (accessed 26 March 2021).

10. Ofitsiyniy sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed 26 March 2021).
11. Ofitsiyniy sait Yevropeiskoi biznes asotsiatsii. Available at: <https://eba.com.ua/> (accessed 26 March 2021).
12. Podatkoviy kodeks Ukrainy: Kodeks Ukrainy vid 2 hrudnia 2010 r. № 2755-VI URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (accessed 26 March 2021).
13. Pro innovatsiynu diialnist: Zakon Ukrainy vid 04.07.2002 № 40-IV. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (accessed 26 March 2021).
14. Pysarenko T.V., Kvasha T.K. ta in (2018) Stan innovatsiynoi diialnosti ta diialnosti u sferi transferu tekhnolohii v Ukraini u 2017 rotsi: analitychna dovidka. 98 p.
15. Shypulina Yu.S. (2010) Innovatsiina kultura orhanizatsii: sutnist, struktura, pidkhody do otsinky. *Marketynh i menedzhment innovatsii*, no. 2, pp. 132–138.
16. European Innovation Scoreboard 2019. European Commission. Available at: https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/innovation/scoreboards_en (accessed 26 March 2021).
17. Global Competitiveness Report 2019: How to end a lost decade of productivity growth. Available at: <https://www.weforum.org/reports/how-to-end-a-decade-of-lost-productivity-growth> (accessed 26 March 2021).
18. Straathof B., Ladinska E.G., Koh H., Mocking R., et al. A study on R&D tax incentives: Final Report. Available at: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/795ba9f3-e6fa-447e-b9b3-f51ae8314898> (accessed 26 March 2021).
19. The Bloomberg innovation index. Bloomberg Business. Available at: <https://www.bloomberg.com/graphics/2015-innovative-countries/> (accessed 26 March 2021).
20. Westmore B. (2013) R&D, Patenting and Growth: The Role of Public Policy. *OECD Economics Department Working Papers*, no. 1047. Available at: <http://dx.doi.org/10.1787/5k46h2rfb4f3-en> (accessed 26 March 2021).

Березовская Л. А.

Долженко И. И.

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

НАЛОГОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ В УКРАИНЕ

Резюме

Успешное функционирование субъектов хозяйствования и достижение ими стратегических преимуществ в условиях конкуренции в значительной степени зависят именно от результативности их инновационной деятельности, поэтому важным направлением налогового регулирования в стране должно быть стимулирование привлечения инвестиций на внедрение инноваций в хозяйственную деятельность. Цель статьи заключается в оценке налогового регулирования инновационной деятельности субъектов хозяйствования в Украине и разработке предложений по его усовершенствованию. Для достижения указанной цели были использованы системный подход, абстрактно-логический метод, экономико-статистический и метод сравнения. Проанализировано состояние законодательного регулирования инновационной деятельности в Украине и выявлены его недостатки относительно толкования понятия «инновационная деятельность». Исследованы методы налогового стимулирования инновационной деятельности, содержащиеся в законодательстве Украины. Проанализировано состояние иностранного инвестирования и инновационной активности субъектов хозяйствования в Украине.

Ключевые слова: налоговое регулирование, инновации, инновационная деятельность, инвестиционная деятельность.

Berezovskaya Lyudmyla

Dolzhenko Inna

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

TAX REGULATION OF INNOVATIVE ACTIVITIES OF BUSINESS ENTITIES IN UKRAINE

Summary

The successful functioning of business entities and their achievement of strategic advantages in a competitive environment largely depend on the effectiveness of their innovative activities. Therefore, an important area of tax regulation in the country should be to stimulate the attraction of investments for the introduction of innovations into economic activities. The purpose of the article is to assess the tax regulation of innovative activities of business entities in Ukraine and to develop proposals for its improvement. To achieve this goal, a systematic approach, an abstract-logical method, an economic-statistical and a comparison method were used. The authors analyzed the state of legislative regulation of innovative activity in Ukraine and identified its shortcomings regarding the interpretation of the concept of «innovative activity». The methods of tax incentives for innovative activities, contained in the legislation of Ukraine, have been investigated. It is proved that, unlike foreign countries, tax support for innovative projects in Ukraine has not yet received a stimulating character and has not become a means of activating the process of modernizing the material and technical base of enterprises. It was stated that according to the indicators of the European Innovation Board (EIT), the position of Ukraine is defined as the crane «Innovator that is being formed». It is noted that it is possible to start the process of innovative renewal of the national economy, subject to the introduction of a policy of tax incentives and the construction of an effective taxation model for innovative activities of a stimulating nature. The state of foreign investment and innovation activity of business entities in Ukraine has been analyzed. The possible directions of using tax instruments to stimulate innovative technologies have been substantiated, which include tax holidays for startups, the use of accelerated depreciation, a tax credit for the payment of payroll taxes, the introduction of a tax credit for income tax, a deferral of tax payments and carry forward of losses.

Keywords: tax regulation, innovation, innovation activity, investment activity.